

Oponentský posudek bakalářské práce Tomáše Javůrka *Invaze na vzdušné zámky*

Tomášovi Javůrkovi jsem navrhl, aby mě vyměnil za jiného oponenta. Chtěl jsem, aby zaslechl hlas "odjinud". Vybral si Tomáše Vaňka a on souhlasil. Pak to zatrhlo studijní oddělení. Navrhl jsem tedy, že napíše oponentský posudek jako konverzaci s Tomášem Vaňkem. Tomáš Javůrek u poslal stejné podklady jako mě. A takhle to dopadlo.

JP: Začal bych asi u scénáře, co jsme dostali poštou. Myslím, že ten dialog má švih. Poetikou mi připomněl Vítka Soukupa, jeho filmy a komiksy. Ironií a absurditou. Taky tím, že to je satira. No, tím, jak je to mířené na uměleckou společnost, tak mi Tomášův scénář přijde jako komunální satira. I tohle Vítek dělal. Ale on ten Vítek zase není tak důležitý, pouze se mi vybavil, protože tam zaznívají podobné tóny. Vlastně i to sci-fi Vítek rád, podobně jako jiný dobrodružný žánr. Toho má Tomáš ve scénáři méně, sci-fi vrstvu doplňuje až plakát. Pokud jsem to správně pochopil, čtenář/divák dostane plakát až na konci procházky od fragmentu k fragmentu. To je něco úplně jiného, než kdyby plakát viděl na začátku. Vypravěč (klaun) používá slova, která evokují obraznou vrstvu příběhu. Ale až nakonec dostane do ruky ten přepálený, parodický plakát. Najednou je tu konkrétní žánr a ještě to béčkové rozlišení. Připadá mi zajímavé, že to proběhne až na závěr. Že to není předžvýkané dopředu. Ale zároveň musím přiznat, že jak ta satira najednou začne být taková "domácká", protože ti dva chlapi na plakátu jsou Merta a Palla z Tomášova ateliéru, tak mi tahle favácká "malá domů" připadá laciná. Tohle se líbí vždycky.

TV: Jsem zmatený, nečekal jsem, že to bude tak teatrální.... když mi Tomáš vysvětloval koncept *Invaze na vzdušné zámky*, sice mluvil o Star Wars, ale bez náznaku satiry, ten plakát mě taky znejistil, najednou se asi vyjadřuje k něčemu konkrétnímu, nebo se mýlím?

JP: Myslím, že Tomáš to chtěl záměrně shodit a tím plakátem se mu to podařilo. On už nějakou dobu uvažuje o klaunech, chce v umění používat nějaké klaunské principy. A klauni se pořád kopou do zadku a podrážejí si židli. Teatrálnost, cirkusáctví, žádní "moudří" či "melancholičtí" klauni. Myslím, že to dost souvisí i s klimatem v jeho ateliéru. Myslím, že Tomáš sál z mateřského prsu Mariana Pally (ta věta se mi líbí, protože představit si kojícího Mariana, to je ten druh humoru, který to tam rozesměje). Takže souhlasím, že Tomáš se vyjadřuje k něčemu konkrétnímu: a to k tomuhle klimatu, které s ateliérem sdílí. No a k tomu klaunství patří i to, že je vlastně podbízivé. Ten příběh ve scénáři i ten plakát se pouze tváří jako satira. Proto jsem psal o komunálu. Jakože satira, ale vlastně se nikoho nedotkne. Humorismus.

Na tomhle mě ale víc mrzí jiná věc. Tenhle komunální rozměr přebíjí jemnější vrstvy, o kterých se mnou Tomáš mluvil, a které se týkaly mírně pokroucené perspektivy průmyslových kamer a možnosti vystavět na tom takové decentně fantaskní prostředí.

TV: To je možná ono, já jsem zaznamenal v názvu *Don Quijotovina*, jen se mi najednou vytratila smrtelná vážnost něčeho jemného, něčeho co je směšné ve svojí vážnosti jestli mi rozumíš, tou "ironií", ať už je jakkoli míněná mi dává k dispozici gesto mávnutí ruky na tím, prostě to nebrat vážně, zasmát se tomu... nezabývat se tím, podobně co jsi řekl - něco co přebíjí jemnější vrstvy... Taky jsem nerozpoznal z těch fotek, jaké motivy jsou kamerám nastavené do záběrů, co má být snímáno jako výsledná zpráva, možná

bych měl vidět víc fotek, mám pocit, že něco nevidím...

JP: Ano, máš pravdu, Don Quijote. On je směšný ve vážnosti. Frigo. Komik s kamennou tváří. Loni jsme si ho s Tomášem pouštěli. Myslím, že jsi zahlédl něco, s čím má Tomáš co do činění.

Chtěl bych něco vyzdvihnout: ve scénáři postupně roste souvislost mezi smyslovým vnímáním a euforií. Jak sílí vizuální představy čtenáře, vrcholí i manický stav Spisovatele. Nebo třeba to, jak se hned zpočátku stanou z fotografií malby, a ty pocítíš, jak se v tvých představách něco roztrhlo. Je to konstatováno jaksi mimochodem a tím to je působivější.

TV: Omlouvám se Jiří, ale mě něco stále nedochází, v jakém vztahu je ten scénář k výsledné věci, k těm kamerám? Je to obhajoba? Co to je? Mě ten text jako takový baví, vnímal jsem výrazové zkratky a přesmyčky v gradaci děje, cítil jsem i rozpraš kriticky satirického parfému, který ten scénář distribuuje... na místo Víta Soukupa se mi vybavil Hubert Krejčí a jeho divadelní Hry ze smetiště, ale ten je mnohem radikálnější v konečném loudění grimasy posměšnosti, vím není úplně přesné toto srovnání s Hubertem... asi mi to klaunství připadá jako obecně opotřebovaná šablona, postava s kterou je moc těžké si něco začít...

JP: A to bylo to poslední, co jsem chtěl vyjádřit. Vztah ke kamerám se hodně vytratil. Když jsem čekal na Tomášův text, taky jsem si sliboval, že to celé "sepne k sobě". A věřil jsem mu, že to Tomáš zvládne a nebude to banální. Naneštěstí se vztah textu ke kamerám a tak dál neobjevil v podobě, abych ti "docházel". Myslím, že jsme si již vyjadřovali k tomu, co ho zastírá. Chceš ještě něco dodat? A jaké bychom měli navrhnout hodnocení. Máme na výběr škálu A až F.

TV: Jen tolik, když jsem se s Tomášem potkal a popisoval mi svůj projekt s bezpečnostními kamerami, zajímalo mě to a byl jsem zvědav jakým způsobem to dotáhne. Viděl jsem tam potenci zajímavě komentovat samotný systém bezpečnostního pohledu zevnitř samotným pohledem, stále mám pocit, že mi něco nebylo ukázáno nebo dořečeno, se vším rizikem dávám "céčko".

JP: Připojím se k tobě, přestože Céčko je na FaVU považováno za hodně tvrdé hodnocení. Děkuji za konverzaci.

(po chvíli)

JP: Když si ale zpětně čtu, Tomáši, vidím, že se mě ptáš, co je ten text zač. Pochopil jsi, že má být postupně (po jednotlivých aktech) vytištěn u těch promítaných sítí, rozmístěných po budově školy? Diváci jdou od jedné k druhé, třetí a čtvrté. Asi moc nechápou ty sítě. Čtou si příběh, vyvolává to v nich pocity a představy. Sítě jsou osnovy, do kterých se "promítá" příběh ze scénáře. Pochopil jsi tenhle vztah? Jestli až nyní, nechceš něco dodat?

TV: To víš že nepochopil, proto jsem se stále na něco ptal. Proč Tomáš neposlal preciznější vysvětlení. Znamená to, že jsou dvě možnosti, jak si přečíst scénář v celku? Buďto projít všechna stanoviště, nebo si to sestavit na monitoru, kde se skládají pohledy bezpečnostních kamer? Céčko stahuji, ale na áčko to stále nevidím...

JP: Ach, jo, doufám, že aspoň já jsem to pochopil správně. Počet aktů ve scénáři odpovídá počtu projekcí oněch oslov. Divák je veden od první projekce s prvním dialogem. Na projekci je neměnná mřížka, u ní je text scénáře. Pak jdeš ke druhé, třetí... Příběh (ve scénáři) se rozvíjí. Každá mřížka má jiný tvar. Předposlední "zastavení" je u vrátnice. Pak jsi zaveden na vrátnici, kde dostaneš plakát a na tamním monitoru uvidíš, že ty mřížky v prostoru školy společně skládají slovo END. Myslím, že je pouze jedna možnost přečíst scénář v celku. Celá prohlídka je lineární. Na stanovišti u monitoru ale objevuješ jinou dimenzi projekcí. Pochopíš, že byly tvarově definovány pro kamery.

TV: Text tam bude vytištěný na papíře, rozumím-li tomu správně? Dotaženější by bylo ten text dostat do té mřížky, promítat ho, konečné END by se tím neporušilo. Stejně mám pocit, že si ze mě někdo dělá prdel, já to snad ani hodnotit nebudu, přemýšlím o něčem co vlastně nevím jak přesně je či bude...

JP: Ano, tomu pocitu rozumím. Tomáš ti to nedostatečně vysvětlil. Ale ukázat ti to nemohl: za prvé to neměl hotové, za druhé to je vázané na rozmístění kamer v brněnské škole. Pokud vím, text tam bude vytištěný na papíře. Z Tomášovy doprovodné zprávy: " Po budově školy budou rozmístěny 4 projekce (fragments napsu END) a u nich bude umístěn text té konkrétní scény ze scénáře. Divák tak bude veden jakýmsi fiktivním dějem, přičemž bude informován, že na vrátnici je konec. Vrátný mu ukáže obraz z kamer a předá plakát a text (scénář - ve formě souvislého textu)." Nějak se nám ta konverzace hroutí. Zjištění, že vlastně máme rozdílnou představu o tom, co "bude" dílem, o kterém si máme povídat, nemělo nastat, nebo aspoň dříve. Já dostal náskok, protože jsem Tomáše požádal o poslední osobní schůzku. No, co s tím teď. Nehodnoť to. Nechceš něco z naší předchozí konverzace revidovat? Rád bych totiž použil celou konverzaci, i s nedorozuměním, třeba i opravou.

(Zde náš dopisový rozhovor končí. Tomáš Vaněk se odmlčel.)

Navrhuji hodnocení B.

Jiří Ptáček

